

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Ректор
Хмельницького університету
управління та права
імені Леоніда Юзькова, доктор
юридичних наук, професор

Олег ОМЕЛЬЧУК

21 листопада 2025 р.

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертаційного дослідження **Голуб Анни Євгеніївни** на тему **«Правове регулювання захисту культурних цінностей під час збройного конфлікту за кримінальним правом України»**, поданої на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 Право у галузі знань 08 Право

ВИТЯГ

з протоколу засідання фахового семінару кафедри кримінального права та процесу Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова № 19 від 21 листопада 2025 року

ПРИСУТНІ:

Крушинський С.А., завідувач кафедри, к.ю.н., професор; професор, Налуцишин В.В., професор кафедри, д.ю.н., професор; Циганюк Ю.В., професорка кафедри, д.ю.н., доцентка; Кравчук О.В., професор кафедри, доктор наук з державного управління, кандидат юридичних наук, професор; Захарчук В.М., доцент кафедри, к.ю.н., доцент, Волкотруб С.Г., доцент кафедри, к.ю.н., доцент; Виговський Д.Л., доцент кафедри, к.ю.н., доцент; Плисюк Н. М., професорка кафедри, к.ю.н., доцентка; Нікіфорова Т.І., доцентка кафедри, к.ю.н., доцентка; Хмелевська Н.В., доцентка кафедри, к.ю.н., доцентка; Присяжна А.В., доцентка кафедри, к.ю.н., доцентка, Бережний С.Д., доцент кафедри, к.ю.н., доцент; Семенюк-Прибатьєн А.В., доцентка кафедри, к.ю.н., доцентка, Когут І.А., в.о. викладача кафедри, Налуцишин Р.В., асистент кафедри.

З присутніх – 3 доктори наук та 10 кандидатів наук – фахівців за профілем поданої на розгляд дисертації.

Запрошені: аспірантка кафедри кримінального права та процесу Голуб А.Є.

ПОРЯДОК ДЕННИЙ:

Обговорення дисертаційного дослідження аспірантки Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова Голуб Анни Євгеніївни на тему «Правове регулювання захисту культурних цінностей під час збройного конфлікту за кримінальним правом України», виконаного в Хмельницькому університеті управління та права імені Леоніда Юзькова та поданого на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 Право у галузі знань 08 Право, щодо рекомендації до розгляду та захисту в разовій спеціалізованій вченій раді.

СЛУХАЛИ:

Завідувача кафедри кримінального права та процесу, к.ю.н., професора Крушинського С.А., який запропонував учасникам обрати головуючого на засіданні фахового семінару. Професорка кафедри, д.ю.н., професорка Циганюк Ю. В. внесла пропозицію обрати головуючим на засіданні фахового семінару завідувача кафедри, к.ю.н., професора Крушинського С.А. Пропозицію підтримано одностайно.

Завідувача кафедри, к.ю.н., професора Крушинського С.А., який повідомив присутніх про те, що Голуб Анна Євгеніївна, 27.11.1996 року народження, у 2020 році закінчила магістратуру Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова, спеціальність «Право», кваліфікація – магістр права, юрист. З 2024 року працює заступником начальника управління правового забезпечення – начальником відділу загальної юридичної підтримки Хмельницького обласного центру зайнятості, а з 2025 року – в.о. асистента кафедри кримінального права та процесу Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова. З 2020 року є аспіранткою кафедри кримінального права та процесу Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова.

Тема дисертаційного дослідження «Правове регулювання захисту культурних цінностей під час збройного конфлікту за кримінальним правом України» була затверджена вченою радою Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова 29 жовтня 2020 року (протокол № 5, рішення № 5).

Науковий керівник – професорка кафедри кримінального права та процесу Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова, к.ю.н., доцентка Плисюк Наталія Миколаївна.

Дисертацію виконано відповідно до теми науково-дослідної роботи кафедри кримінального права та процесу Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова «Забезпечення прав людини у сфері боротьби зі злочинністю» (державний реєстраційний номер 0117U000106) та наукової теми Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова

«Управлінські та правові засади забезпечення сталого розвитку України як європейської держави» (державний реєстраційний номер 0117U000103).

СЛУХАЛИ:

виступ **аспірантки Голуб А.Є.** яка доповіла присутнім основний зміст дисертаційного дослідження, зокрема обґрунтувала актуальність теми дослідження, науково-теоретичну та практичну значимість досліджуваної проблеми, визначила мету та завдання дослідження, основні положення, які виносяться на захист, висвітлила методологічну основу дисертації, охарактеризувала ступінь наукової розробки проблеми на сучасному етапі, виклала основні результати дослідження та сформулювала висновки і рекомендації, відповіла на запитання науково-педагогічних працівників кафедри.

Зокрема, аспірантка зазначила, що дисертація є комплексним дослідженням теорії та практики застосування кримінальної відповідальності за протиправні діяння, вчинені проти культурних цінностей під час збройного конфлікту. В роботі досліджено не тільки класифікацію таких протиправних діянь, але і здійснено теоретичний та практичний аналіз базису охорони культурних цінностей під час збройного конфлікту.

У роботі здійснене теоретичне дослідження сутності поняття «культурні цінності» та суміжних понять. Проаналізовано українські поняття та зарубіжні поняття-відповідники, що використовуються на позначення культурних цінностей. Сформульовано власне визначення поняття «культурні цінності» з метою внесення змін до законодавства про охорону культурних об'єктів, а також до чинного закону про кримінальну відповідальність задля збільшення обсягу правової охорони таких предметів та відображення ієрархії категорії «культурні цінності» над такими поняттями як «культурна спадщина», «археологічна спадщина», тощо. Доведено, що чинне законодавство України не містить уніфікованого та всеосяжного визначення цих категорій, що створює труднощі у кваліфікації кримінальних правопорушень і веде до розпорошення правозастосовної практики. Тому запропоновано внести зміни до Закону України «Про захист культурної спадщини», а також додати до чинних статей КК України, де предметом посягання є культурні цінності, примітки із вказівкою на вищезазначений закон з метою уніфікації розуміння цього поняття по всьому тексту чинного кримінального закону. Закцентовано увагу на тому, що належний облік культурних цінностей є запорукою виведення цих протиправних діянь з переліку латентних, а також ефективного доказування права власності українського народу на вказані об'єкти, що підтверджується розглянутою у роботі судовою практикою іноземних держав.

Вперше у вітчизняній літературі сформовано позицію щодо співвідношення понять «трофей війни» та «крадіжка культурних цінностей» на окупованих територіях та в зоні ведення бойових дій. Проаналізовано принцип «воєнної необхідності» й доведено його непридатність як виправдання руйнувань культурних цінностей, натомість обґрунтовано застосування

міжнародного принципу «поваги до культурних цінностей». На основі дослідження доктрини *Kriegsraison* (першоджерела поняття «воєнна необхідність») сформульовано власне розуміння цього явища. Висловлено власну позицію, згідно якої слід опиратись на міжнародний принцип «поваги до культурних цінностей», що передбачає зобов'язання утримуватись від шкідливих та руйнівних дій щодо культурно цінних об'єктів (згідно Конвенції 1954 року). Саме на порушенні цього принципу слід ґрунтувати претензійно-правову роботу в цій сфері.

Окрім цього виявлено прогалини у застосуванні кримінальної відповідальності за правопорушення проти культурних цінностей в частині відсутності в чинному кримінальному законі статей, що передбачали б відповідальність за цілу низку протиправних діянь проти культурних цінностей. Наведено приклади норм міжнародного права та кримінальних законів інших держав, де правопорушенням проти культурних цінностей присвячені окремі статті та навіть розділи, на відміну від вітчизняного кримінального законодавства.

В роботі вперше комплексно співставлено чинні норми КК України з фактами протиправних діянь проти культурних цінностей на окупованих територіях України, в зоні ведення бойових дій та на всіх території України, що вчинена державою-агресором. На основі цього встановлено, що чинні статті КК України не забезпечують належної кваліфікації діянь, пов'язаних із культурними цінностями у воєнний час. Так, норми, які передбачають відповідальність за крадіжку, грабіж чи умисне знищення майна, не враховують специфіки культурних цінностей як об'єктів із особливим правовим статусом. Виявлено колізії та прогалини, які призводять до фактичної безкарності осіб, що посягають на культурні об'єкти під час війни. У зв'язку з цим обґрунтовано необхідність доповнення КК України окремою статтею 438-1 «Протиправні діяння щодо культурних цінностей під час збройного конфлікту», де слід передбачити відповідальність за знищення, пошкодження, викрадення, незаконне переміщення чи інші протиправні дії щодо культурних цінностей під час війни.

Визначено позитивний досвід іноземних держав, який можна запозичити з метою покращення рівня кримінально-правової охорони культурних цінностей в мирний час та під час збройного конфлікту.

Новизна дисертаційної роботи пов'язана з комплексним аналізом захисту культурних цінностей під час збройного конфлікту, що охоплює не лише окремі діяння, а усю їх сукупність, а також здійснює аналіз не лише законодавства про кримінальну відповідальність, але й галузевого для досягнення мети найякіснішого забезпечення всебічного захисту культурних цінностей під час збройного конфлікту та притягнення винних осіб до відповідальності.

Таким чином, дисертаційне дослідження формує цілісну наукову концепцію кримінально-правової охорони культурних цінностей у період збройного конфлікту, поєднуючи теоретичні узагальнення, аналіз міжнародної практики та конкретні пропозиції щодо вдосконалення законодавства України.

Реалізація цих напрацювань сприятиме ефективнішому захисту національної та світової культурної спадщини, утвердженню України як держави, що дотримується міжнародних гуманітарних стандартів, а також відновленню справедливості у контексті злочинів, скоєних проти культурних цінностей у ході сучасної війни.

За результатами дослідження з метою удосконалення правового регулювання захисту культурних цінностей в мирний час та під час збройного конфлікту запропоновано проект змін до чинного КК України.

По закінченню доповіді присутніми було поставлено до аспірантки Голуб А.Є. такі питання:

Циганюк Ю.В., докторка юридичних наук, професорка, професорка кафедри кримінального права та процесу:

Питання: Обґрунтуйте окреслення Вами предмету дослідження, адже усталено, що це повна відповідність назві дисертації, а не нормативно-правові акти.

Відповідь: Дякую за питання. Предмет дослідження у правових науках традиційно охоплює правові норми, їх зміст, взаємодію, механізми реалізації та практику застосування, що безпосередньо стосуються заявленої проблематики. Відтак, у моєму дослідженні предметом є норми кримінального законодавства України, міжнародно-правові акти та практика їх застосування, які регулюють відповідальність за злочини проти культурних цінностей у період збройного конфлікту. Отже, включення нормативно-правових актів до предмета не суперечить усталеному розумінню, а безпосередньо відображає зміст правового регулювання, що й відповідає темі дисертації. Проте таке зауваження є слушним, тому, безперечно, предмет дослідження буде уточнений.

Нікіфорова Т.І., кандидатка юридичних наук, доцентка, доцентка кафедри кримінального права та процесу:

Питання: Ви пропонуєте доповнити КК України ст. 185-1 «Крадіжка культурних цінностей». Проте очевидно, що незаконне заволодіння культурними цінностями може відбуватися не лише у формі крадіжки, але й грабежу, розбою, вимагання тощо. Чому ви не аналізуєте інші форми розкрадання і відповідно не пропонуєте передбачити аналогічні спеціальні норми за грабіж, розбій тощо культурних цінностей?

Відповідь: Дякую за питання. Водночас у межах дисертаційної роботи ми свідомо зосередили аналіз саме на складі незаконного таємного заволодіння культурними цінностями, оскільки обсяг дисертації об'єктивно не дозволяє охопити весь комплекс корисливих злочинів, що можуть бути вчинені щодо культурних цінностей. Матеріал з проблематики кримінально-правової охорони культурних цінностей настільки об'ємний, що навіть розгляд лише одного різновиду корисливих посягань потребував ретельної розробки дефініцій, аналізу ознак об'єкта, предмета, способу вчинення, проблем кваліфікації та конкуренції норм. Визначення спеціальної норми, що криміналізує крадіжку культурних цінностей, є базовим кроком, який надалі може бути системно

доповнений кваліфікованими складами для грабежу, розбою чи вимагання у монографічному дослідженні.

Налуцишин В.В., доктор юридичних наук, професор, професор кафедри кримінального права та процесу:

Питання: Чи досліджували Ви динаміку вчинюваного протиправного діяння протягом 2014-2022 років та після повномасштабного вторгнення, чи змінилась вона? А також Ви вказуєте у п.2.1. розділу II своєї роботи, що суб'єктом вчинення протиправного діяння згідно запропонованої Вами статті 185-1 КК України є особа з 16-річного віку. Чи вірно вказаний суб'єкт з огляду на те, що суб'єктом вчинення крадіжки за чинним КК є особа з 14 років?

Відповідь: Дякую за питання. Так, дійсно, після окупації Кримського півострову та сходу України вкрай збільшилась кількість протиправних діянь проти культурних цінностей, що здійснювались на окупованих територіях та в зоні ведення бойових дій. Після повномасштабного вторгнення можна прослідкувати, нажаль, більш підвищений рівень такої злочинності, при цьому географія вчинення таких протиправних діянь тепер поширюється на всю територію України. Це і підтверджує актуальність обраної теми.

Дякую за уважність, оскільки в роботі щодо суб'єкта вчинення протиправного діяння згідно запропонованої нами статті 185-1 КК України дійсно зроблена помилка. За аналогією статті 185 КК України в пропонованому складі протиправного діяння суб'єктом є особа з 14 років. Відповідні зміни будуть внесені в роботу.

Крушинський С.А., кандидат юридичних наук, професор, завідувач кафедри кримінального права та процесу:

Питання: В роботі Ви пропонуєте виділення окремої статті 438-1 КК України для захисту культурних цінностей під час збройного конфлікту. Поруч із цим, в статті 438 КК України є вказівка на «розграбування національних цінностей», а також на «інші порушення законів та звичаїв війни, що передбачені міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України». Чому на Вашу думку статті 438 КК України не достатньо для належного захисту культурних цінностей під час збройного конфлікту?

Відповідь: Дякую за питання. Це, перш за все, зумовлено тим, що, до прикладу, в межах практики застосування статті 438 КК України досить складно виділити практику захисту саме культурних цінностей, оскільки за цією статтею кваліфікується розграбування національних цінностей. На практиці національними цінностями в розумінні судів є звичайні родові речі, такі як авто, дрібна побутова техніка, тощо. Що ж до вказівки на «інші порушення законів та звичаїв війни, що передбачені міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України», то така бланкетна диспозиція не дає достатнього рівня правового захисту культурних цінностей під час збройного конфлікту. Така позиція на виділення окремої статті в тому числі ґрунтувалася на міжнародному досвіді. До прикладу, КК Грузії, держави, яка пережила напад того ж агресора, містить окремі норми щодо захисту культурних

цінностей в мирний час та під час збройного конфлікту. В роботі також проаналізований досвід й інших країн, таких як США, Англія, тощо. З огляду на це є всі підстави вважати, що чинний Закон про кримінальну відповідальність потребує окремого виділення протиправних діянь проти культурних цінностей під час збройного конфлікту.

Бережний С.Д., кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри кримінального права та процесу:

Питання: Об'єктом протиправного посягання, передбаченого статтею 185 КК, є суспільні відносини щодо охорони власності. В пропонованій Вами статті 185-1 КК суспільні відносини щодо охорони культурної спадщини будуть основним об'єктом чи додатковим? Якщо основним, то чи не доцільніше помістити вказану статтю в інший Розділ КК? Окрім цього у разі здійснення крадіжки, повідомлення про вчинене правопорушення вноситься до ЄРДР із вказівкою на статтю 185 КК. В подальшому на підставі чого має здійснитись перекваліфікація такого протиправного діяння, якщо не зрозуміло, чи вказаний предмет є культурною цінністю, чи ні.

Відповідь: Дякую за питання. Щодо першого питання, то, на нашу думку, суспільні відносини щодо охорони культурних цінностей є додатковим об'єктом такого посягання, оскільки фактично, будь-яка культурна цінність, що може бути переміщена у просторі та викрадена є власністю: чи то держави, чи то приватних осіб тощо. Тому, безперечно, в першу чергу тут здійснюється посягання на відносини власності, а отже вказана пропонована стаття все ж має мати місце саме в Розділі VI КК України.

Щодо другого запитання, то переважно якщо йдеться про крадіжку з музеїв та інших установ спеціального зберігання культурних цінностей, то такий об'єкт вже має відповідний опис та статус саме культурної цінності. У разі ж, якщо це невідомий донині об'єкт, то здійснюється мистецтвознавча експертиза.

Захарчук В.М., кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри кримінального права та процесу:

Питання: Чи розглядали Ви питання випадковості пошкодження чи знищення культурної цінності? Як кваліфікувати пошкодження культурний цінностей уламками ракети чи безпілотного літального апарату в результаті його збиття засобами протиповітряної оборони?

Відповідь: Дякую за питання. В чинному КК України наразі закріплене саме умисне руйнування або пошкодження об'єктів культури (ч. 2 статті 298 КК). Тому, перш за все, до уваги буде братись суб'єктивна сторона вчинюваного протиправного діяння, а саме: чи був умисел особи спрямований саме на пошкодження чи знищення культурної цінності, чи взагалі вона усвідомлювала, що предметом посягання є саме предмет культури.

Після цього слово було надано рецензентам дисертаційного дослідження.

Доцент кафедри кримінального права та процесу, кандидат юридичних наук, доцент Захарчук В.М. відзначив високий науковий рівень дисертаційного дослідження.

Наукова новизна рецензованої дисертації полягає у тому, що в науковому дослідженні запропоновано нове бачення низки аспектів правового регулювання захисту культурних цінностей під час збройного конфлікту за кримінальним правом України.

Основні результати дисертації відображені у 4 наукових статтях, які включені до переліку наукових фахових видань України та у 7 тезах доповідей на конференціях, що відповідає вимогам, передбаченим постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» від 12 січня 2022 року № 44.

Працюючи над дисертацією авторка змогла забезпечити оптимальне співвідношення висвітлення фундаментальних кримінально-правових проблем і прагматичних питань тлумачення і вдосконалення законодавства, присвяченого захисту культурних цінностей в умовах збройного конфлікту. Достатньою виглядає емпірична база дослідження. Взагалі, опрацювання і використання дисертантом матеріалів правозастосовної практики та посилення на конкретні приклади заслуговує схвальної оцінки. Це надало дисертації вигляду узагальненого аналізу відповідних матеріалів та оперування одержаними внаслідок цього даними. Це дозволило по-новому підійти до вивчення значного кола проблем, які залишилися поза увагою вчених, але мають важливе практичне і теоретичне значення.

Ознайомлення з роботою дозволяє зробити висновок про те, що Анна Голуб є сумлінним науковцем, вміє логічно викладати та аналізувати теоретичний, практичний і законодавчий матеріал, формулювати виважені та узагальнені висновки, застосовувати різноманітні методи наукового пізнання.

Основні положення дисертації, що виносяться на захист у належному обсязі відображені в анотації до дисертації, а її зміст відповідає встановленим вимогам. Текст дисертації викладено у науковому стилі, літературною державною мовою.

Дискусійні положення та зауваження. Не применшуючи теоретичну та практичну цінність одержаних дисертантом результатів дослідження, а також глибину і комплексність проведеного аналізу, слід відмітити існування у роботі дискусійних моментів. Тому загальна позитивна оцінка дисертації не виключає деяких зауважень і побажань, які носять рекомендаційний характер і, сподіваюсь, будуть використані автором у подальших наукових дослідженнях.

1. На основі досліджень вітчизняних та закордонних наукових джерел, а також національної та міжнародної нормативної бази авторка наводить ознаки культурних цінностей. Однак у роботу культурні цінності в першу чергу розглядаються як предмет відповідних кримінальних правопорушень, тому

варто було детальніше розглянути також юридичну, фізичну та економічну ознаку культурних цінностей, особливо в тих випадках, коли вони є предметом викрадення.

2. Авторка аналізує питання крадіжки культурних цінностей під час збройного конфлікту. Однак такі цінності можуть бути вилучені і відкритим шляхом – тобто шляхом грабежу чи розбою.

3. Ведучи мову про пошкодження культурних цінностей дисертантка акцентує увагу на їх руйнуванні внаслідок ведення бойових дій. Однак як кваліфікувати такі дії внаслідок пошкодження культурних цінностей уламками ракети чи безпілотного літального апарату в результаті його збиття засобами протиповітряної оборони?

Разом із тим, слід відзначити, що характер наведених міркувань щодо окремих фрагментів роботи не виключає можливості спростування аргументів рецензента та в цілому не знижує наукової цінності представленого наукового дослідження.

Висновки щодо рецензованого дослідження:

1. Дисертація Голуб Анни Євгеніївни на тему «Втрата втрата військового майна за кримінальним правом України» є завершеною науковою працею, в якій отримані нові науково обґрунтовані результати, що у своїй сукупності мають значення для розвитку доктрини кримінального права та правозастосовної практики.

2. Дисертація Голуб Анни Євгеніївни виконана і оформлена у відповідності до вимог, що передбачені передбачених Порядком підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (зі змінами і доповненнями від 03 квітня 2019 року № 283), відповідає пунктам 6, 7, 8, 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44.

3. Дисертація здобувачки Голуб Анни Євгеніївни може бути допущена до захисту в разовій спеціалізованій вченій раді.

Нікіфорова Т.І., кандидатка юридичних наук, доцентка, доцентка кафедри кримінального права та процесу відзначила високий та глибокий науковий рівень дисертаційного дослідження, який відповідає рівню, змісту, науковим результатам та вимогам, що висунуті для дисертаційних робіт на здобуття ступеня доктора філософії.

Рецензентка зазначила, дисертанткою обґрунтовано вибір теми дослідження, правильно визначено об'єкт та предмет. Запропонована структура дисертації дала змогу проаналізувати усі аспекти правового регулювання захисту культурних цінностей під час збройного конфлікту за кримінальним правом України.

Метою роботи авторка визначила формування цілісного теоретико-правового підходу до складу, видів та місця в системі кримінального права України протиправних діянь проти культурних цінностей під час збройного конфлікту. Для досягнення поставленої мети сформульовано завдання, які відповідають плану дослідження, повністю досягнуті в процесі написання дисертації, що відображено у зроблених висновках та пропозиціях.

В ході дослідження дисертанткою використано загальнофілософські, загальнонаукові та спеціальні методи.

Обґрунтованість та достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, обумовлена тим, що здобувачка ґрунтовно дослідила норми міжнародних та національних нормативно-правових актів, законодавства зарубіжних держав щодо правового захисту культурних цінностей, використала достатню кількість наукових джерел, значну емпіричну базу, а саме практику міжнародних органів, судову практику зарубіжних держав та національних судів.

Таким чином, достовірність та обґрунтованість положень, висновків та рекомендацій, отриманих Голуб А.Є. у дисертаційному дослідженні, забезпечена завдяки використанню достатньої джерельної бази, матеріалів судової практики, правильному поєднанню методів наукового пошуку.

Рецензована робота є комплексним науковим дослідженням правового регулювання захисту культурних цінностей під час збройного конфлікту за кримінальним правом України.

У межах здійсненого дослідження отримано результати, що мають наукову новизну. Зокрема, слід відзначити авторське визначення культурних цінностей (с. 46), ґрунтовний аналіз цього поняття та розмежування його з іншими суміжними поняттями (підрозділ 1.1. роботи), визначення ознак культурних цінностей (с. 74). Заслуговує на увагу також масштабне дослідження здобувачкою зарубіжної та міжнародної практики кримінального-правового захисту культурних цінностей під час збройного конфлікту, її аналіз з метою розроблення дієвих механізмів захисту відповідних національних об'єктів в умовах збройної агресії РФ проти України.

Крім того, авторкою вперше здійснено комплексне дослідження усіх форм посягання на культурні цінності під час збройного конфлікту та запропоновано в одній статті КК України передбачити кримінальну відповідальність за усі протиправні діяння щодо культурних цінностей під час збройного конфлікту (міждержавного чи внутрішньодержавного) або воєнного стану або ж на окупованих територіях України (ст. 438-1 КК).

Важливе практичне значення мають розроблені здобувачкою зміни до кримінального законодавства, викладені в законопроекті, що міститься в Додатку Ж, які є науково обґрунтованими та заслуговують на увагу законодавця.

Основні теоретичні положення, висновки і практичні результати, отримані в процесі роботи над дисертацією Голуб А.Є. опубліковано в чотирьох наукових статтях у фахових наукових виданнях України, а також у семи тезах доповідей

на науково-практичних конференціях, що відповідає вимогам, передбаченим постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» від 12 січня 2022 року № 44.

Основні положення дисертації, що виносяться на захист, у достатньому обсязі відображені в анотації до дисертації, зміст якої відповідає встановленим вимогам. Текст дисертації викладено у науковому стилі, літературною державною мовою.

Оформлення дисертації здійснене відповідно до вимог, передбачених наказом МОН України «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» від 12 січня 2017 року № 40, і не викликає зауважень.

Дискусійні положення та зауваження.

Попри позитивну оцінку дисертаційного дослідження, воно, як і будь-яка праця, не позбавлене певних недоліків, суперечливих або таких, що потребують додаткової аргументації, положень.

По-перше, в підрозділі 2.1. дисертації проаналізовано лише крадіжку культурних цінностей, хоча очевидно, що незаконне заволодіння культурними цінностями, в тому числі під час збройного конфлікту, може відбуватися не лише у формі крадіжки, але й грабежу, розбою, вимагання тощо. З огляду на це пропозиція доповнення КК ст. 185-1, яка встановлює відповідальність за крадіжку культурних цінностей, є неповноцінним врегулюванням кримінально-правового захисту культурних цінностей від незаконного заволодіння ними.

По-друге, авторкою не визначено об'єкт крадіжки культурних цінностей, а посилену відповідальність за такі дії запропоновано встановити в розділі VI Особливої частини КК «Кримінальні правопорушення проти власності». Проте, якщо основним об'єктом посягання розглядати власність, то посилення відповідальності за крадіжку культурних цінностей можна досягти шляхом доповнення ст. 185 КК відповідною кваліфікуючою ознакою. Якщо ж захист культурних цінностей обумовлений, в першу чергу, не їх вартістю, а національним, історичним, мистецьким чи іншим значенням, то логічно відповідну норму (або норми щодо незаконного заволодіння культурними цінностями) розмістити в іншому розділі КК (зокрема, ст. 298 КК, якою встановлено захист об'єктів культурної спадщини розміщено в Розділі XII Особливої частини КК).

По-третє, в Додатку 5 авторкою розміщено таблицю «Співвідношення ознак кримінальних правопорушень, передбачених статтями 185 та 438 КК України», проте критерії відповідного співвідношення стосуються не лише ознак кримінального правопорушення, а їх обрання виглядає нелогічним та позбавленим системності.

По-четверте, в ч. 5 ст. 438-1 КК України авторка пропонує встановити відповідальність за розграбування культурних цінностей на окупованих територіях України. Термін «розграбування» вжито за аналогією зі чинною

ст. 438 КК України. Тлумачення цього терміну відсутнє як на законодавчому рівні, так і в судовій практиці. Тому цінним і з наукової, і з практичної точки зору було б тлумачення цього терміну в роботі, чого авторкою не зроблено.

Висловлені зауваження мають дискусійний або рекомендаційний характер та жодним чином не применшують загальну позитивну оцінку дисертаційного дослідження.

Висновки:

1. Дисертація Голуб Анни Євгеніївни на тему «Правове регулювання захисту культурних цінностей під час збройного конфлікту за кримінальним правом України», є завершеною науковою працею, в якій отримані нові науково обґрунтовані результати, що у своїй сукупності мають значення для розвитку доктрини кримінального права та правозастосовної практики.

2. Дисертація Голуб А.Є. виконана і оформлена відповідно до вимог, передбачених Порядком підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (зі змінами і доповненнями від 03 квітня 2019 року № 283), відповідає пунктам 6, 7, 8, 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44.

3. Дисертація здобувачки Голуб Анни Євгеніївни може бути допущена до захисту в разовій спеціалізованій вченій раді.

Головуючий на засіданні - завідувач кафедри кримінального права та процесу, к.ю.н., професор Крушинський С.А., зазначив у підсумку, що дисертація Голуб А.Є. відповідає вимогам, які ставляться до дисертацій, в тому числі вимогам, передбаченим пунктами 6, 7, 8, 9 Постанови Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», вимогам до оформлення дисертацій, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року № 40, та може бути рекомендована до захисту на здобуття ступеня доктора філософії у галузі знань 08 Право спеціальності 081 Право у разовій спеціалізованій вченій раді.

За результатами обговорення дисертаційної роботи Голуб Анни Євгеніївни на тему «Правове регулювання захисту культурних цінностей під час збройного конфлікту за кримінальним правом України» присутні вирішили запропонувати

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертаційного дослідження **Голуб Анни Євгеніївни** на тему **«Правове регулювання захисту культурних цінностей під час збройного конфлікту за кримінальним правом України»**, поданої на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 Право у галузі знань 08 Право

Актуальність теми дослідження. Збройні конфлікти повсякчас були та залишаються способом відображення цінностей цілих держав та народів: чи для держави цінним у конфлікті буде розширення власних кордонів, чи захист прав та свобод людини та громадянина і власної землі від рук загарбників. Слід погодитися, що два критерії особливо впливають на бачення всього образу і спрямованості дій однієї зі сторін конфлікту: те, як ця сторона ставиться до цивільного населення та до культурної спадщини. Очевидно, що обидва ці критерії чітко визначають обличчя нашого противника на цій пекельній війні як агресора та країну-терориста.

Звісно, втрати цивільного населення, неймовірні трагедії, що відбувалися на території України з 2014 року, є неоціненними, немає змоги навіть частково в словах описати масштаб болю та втрат. Поки наші воїни захищають народ від винищення, ми все ж можемо зробити наш вклад у боротьбу з агресором, а саме: дослідити другий критерій і шляхи подолання негативних наслідків збройної агресії проти нашої країни в контексті захисту культурних цінностей нашого народу. Образ нападника дійсно виявляється тут досить чітко: культурні цінності руйнуються, пошкоджуються, вивозяться, спалюються не тільки випадково чи з метою отримання воєнної переваги, а й з метою культурного пригнічення нашого народу, ідеологічно-базованого винищення культурної спадщини, а також з метою подальшого продажу та фінансування терористичних дій, що йменуються «спеціальна операція».

Як свідчить аналіз норм чинного КК України та судової практики, культурні цінності не мають достатньої кримінально-правової охорони, поруч із цим контекст збройного конфлікту в сфері захисту предметів культури не врахований взагалі. Зважаючи на постійні повідомлення про викрадення культурних цінностей, обстріли та пошкодження об'єктів культурної спадщини, вивезення їх з окупованих території державою-агресором, слід відзначити, що кількість кримінально протиправних діянь у цій сфері зростає.

Незважаючи на неймовірну актуальність захисту культурних цінностей під час збройного конфлікту, наразі на теренах України відсутні ґрунтовні праці, що безпосередньо стосувалися б цієї теми. Окрім цього, відсутня також і національна судова практика з притягнення винних осіб до відповідальності за вчинення протиправних діянь щодо культурних цінностей під час збройного конфлікту.

Проблематикою кримінальної відповідальності за посягання на культурні цінності під час збройного конфлікту та дотичними кримінальними

правопорушеннями займалися такі вчені як: М.О. Акімов, Т.М. Анакіна, Н.О. Антонюк, А.О. Винник, І.Б. Газдайка-Василишин, А.В. Іванець, Ю.А. Дорохіна, О.О. Дудоров, В.М. Захарчук, А.О. Йосипів, Т.Г. Каткова, Н.В. Кулакова, Д.О. Кошиков, О.М. Котис, Т. О. Комплектова, М.Й. Коржанський, С.А. Крушинський, Б.М. Криволапов, В. В. Кузнецов, І.І. Маринів, М.О. Міщенко, Р.О. Мовчан, В.В. Налуцишин, Т.І. Нікіфорова, Т.Б. Ніколаєнко, О.М. Омельчук, О.В. Острогляд, Н.М. Парасюк, Н.М. Плисюк, І.С. Похиленко, О.В. Процюк, М.В. Самарчук, А.М. Соловійова, С.О. Сорока, В.Я. Тацій, В.І. Фаринник, Л. І. Шаповал, В.О. Шульга, І. В. Яковюк та інші, а також такі іноземні вчені як А.А. Adewumi, L.Arimatsu, R. Brown, R. Büchel, J. Blake, M. Choudhury, T. Desch, K. H. Govern, A. Jakubowski, J. Hoïça, A. Holzer-Kawalko, B. Isakhan, F. Kolitsch, A. Lawler, M. Petzet, J. Perot, F. Schipper, M. N. Schmitt, K. Wierczyńska та інші. Водночас, незважаючи на важливість теми, комплексного аналізу кримінально-правового регулювання культурних цінностей саме під час збройного конфлікту в Україні не здійснювалося.

Мета і завдання дослідження. Метою наукового дослідження є формування цілісного теоретико-правового підходу до складу, видів та місця в системі кримінального права України протиправних діянь проти культурних цінностей під час збройного конфлікту. Для досягнення мети дослідження поставлені такі **завдання**:

- проаналізувати особливості використання терміна «культурні цінності» в наукових та законодавчих джерелах;
- визначити зіставлення термінів «культурні цінності» та інших дотичних термінів, таких як: «культурна спадщина», «культурне надбання» тощо;
- з'ясувати перелік об'єктів, які підлягають захисту як культурні цінності;
- визначити особливості правового регулювання охорони культурних цінностей в Україні та за кордоном;
- проаналізувати міжнародні угоди та інші правові акти, спрямовані на захист культурних цінностей під час збройного конфлікту;
- окреслити ступінь нормативно-правового захисту культурних цінностей від крадіжки під час збройного конфлікту;
- висвітлити можливості зміни рівня кримінальної відповідальності за крадіжку культурних цінностей на території здійснення військових дій;
- проаналізувати практику розгляду справ, пов'язаних із пошкодженням чи знищенням культурних цінностей під час збройного конфлікту, зіставити її із відповідними нормами в законодавстві зарубіжних країн;
- охарактеризувати контрабанду культурних цінностей під час збройного конфлікту як кримінально каране діяння;
- окреслити напрями розвитку законодавства у сфері захисту культурних цінностей під час збройного конфлікту;
- визначити можливості дій України як держави на міжнародній арені у сфері захисту культурних цінностей під час збройного конфлікту;

– створити алгоритм дій із захисту культурних цінностей на окупованих територіях України.

Об’єктом дослідження є сукупність суспільних відносин, що виникають у сфері охорони культурних цінностей під час збройного конфлікту в Україні.

Предметом дослідження є правове регулювання захисту культурних цінностей під час збройного конфлікту за кримінальним правом України.

Методи дослідження. При проведенні дослідження використано комплекс загальнонаукових та спеціальних методів пізнання. У роботі застосовувалися загальнологічні методи, такі як: метод аналізу і синтезу (розділ 1 та 3), узагальнення (вся робота). Широке застосування отримали загальнонаукові методи: історичний (пункти 1.2, 2.1, 2.2.), системний (розділи 2 та 3), аналогії (розділи 2 та 3), а також прогнозування (пункти 1.2. та 2.1.), компаративний метод (розділи 2 та 3), герменевтичний метод (розділи 2 та 3).

Наукова новизна отриманих результатів. Дисертація є першим комплексним дослідженням кримінально протиправних діянь, вчинених щодо культурних цінностей під час збройного конфлікту, в якому здійснюється доктринальний та прикладний аналіз чинного законодавства та практики України і іноземних держав. Зважаючи на це, новизна дослідження розкривається в таких положеннях:

Уперше:

1. Обґрунтовано потребу в заміні поняття «культурна спадщина» на поняття «культурні цінності», здійснено виокремлення загального та часткового щодо цих понять. Надано авторське визначення культурних цінностей, що сформоване на основі комплексного аналізу норм міжнародного та національного права, української та зарубіжної доктрини. Запропоновано ввести зміни до Закону України «Про охорону культурної спадщини» в частині заміни поняття «культурна спадщина» більш широким поняттям «культурні цінності» для збільшення обсягу правової охорони таких предметів.

2. Комплексно проаналізовано всі кримінально протиправні діяння згідно з чинним КК України, що певною мірою стосуються захисту культурних цінностей через призму збройного конфлікту. На основі вказаного аналізу, а також нормативних актів та кримінальних кодексів зарубіжних держав щодо захисту культурних цінностей, судової практики та зафіксованих фактів порушень режиму захисту культурних цінностей на території України під час повномасштабного вторгнення, позитивних аспектів та недоліків законопроектної роботи після ратифікації Нікосійської конвенції запропоновано виокремити в розділі XX КК України статтю 438-1 («Протиправні діяння щодо культурних цінностей під час збройного конфлікту» (міждержавного чи внутрішньодержавного або воєнного стану чи на окупованих територіях України))).

3. Сформульовано визначення понять «крадіжка культурних цінностей під час збройного конфлікту», «контрабанда культурних цінностей під час збройного конфлікту» та «пошкодження чи знищення культурних цінностей під

час збройного конфлікту», що враховують специфіку вказаних діянь саме в контексті збройних дій та окупації. На основі цього запропоновано розмежувати склади протиправних діянь щодо культурних цінностей у мирний час та під час збройного конфлікту шляхом внесення змін до КК України (йдеться мова про вищезазначену статтю 438-1 («Протиправні діяння щодо культурних цінностей під час збройного конфлікту (міждержавного чи внутрішньодержавного) або воєнного стану чи на окупованих територіях України»)). Попередньо в науковій літературі не розмежовувалися поняття, до прикладу, «крадіжки культурних цінностей» та «крадіжки культурних цінностей під час збройного конфлікту»: автором через надання таких визначень наголошено на різниці вказаних явищ, що є суттєвою для правового регулювання.

4. Розмежовано крадіжку культурних цінностей з поняттями «трофей» або ж «воєнна здобич» задля належної кваліфікації кримінальних правопорушень проти культурної спадщини, включно з розслідуванням воєнних злочинів, пов'язаних із крадіжками чи знищенням культурних цінностей, а також здійснення позовної роботи щодо повернення вказаних цінностей до держави-володільця.

5. Класифіковано пошкодження та знищення культурних цінностей на окремі протиправні діяння, що зумовлено практикою іноземних держав та фактами протиправних діянь, зафіксованими міжнародними організаціями та правоохоронними органами на території України. Така класифікація має на меті охоплення нормами права всіх можливих виявів такого злочинного діяння в рамках збройного конфлікту. Відповідна класифікація відображена в запропонованих змінах до КК України (вищезазначена стаття 438-1 КК України) та є інноваційною в частині розуміння методів та способів вчинення таких злочинних діянь.

6. Проаналізовано сутність принципу «воєнної необхідності» та прослідковано розвиток доктрини *Kriegsraison* в контексті кримінальних правопорушень проти культурних цінностей під час збройної агресії проти України, що в контексті культурних цінностей та збройного конфлікту в Україні здійснено вперше. Визначено власну позицію щодо сутності принципів «поваги до культурних цінностей» та «воєнна необхідність» для формулювання позиції у рамках міждержавних справ, що стосуються репарацій чи компенсацій за культурні втрати.

7. Здійснено систематизацію знань та практики Нюрнберзького трибуналу, Міжнародного кримінального трибуналу щодо колишньої Югославії та Міжнародного кримінального суду щодо Малі (у справі Прокурор проти Ахмад аль-Факі аль-Махді) в контексті притягнення до відповідальності щодо пошкодження та знищення культурних цінностей під час збройного конфлікту. Запропоновано алгоритм дій із фіксування та належного реагування на вчинення таких кримінально протиправних діянь. Визначено аспекти, що є ключовими в успішному здійсненні міжнародного кримінального судочинства у вказаних категоріях справ.

Удосконалено:

8. Положення щодо розмежування поняття «культурні цінності» (cultural values) з сутністю таких категорій, як: культурна спадщина (cultural heritage), культурна власність (cultural property), культурні об'єкти або предмети (cultural items), культурні товари (cultural goods) тощо. Визначено, що культурні цінності – найширше поняття з цього переліку, тому має використовуватись як основне в правотворчості та правозастосуванні.

9. Науковий підхід щодо ознак культурних цінностей, що, на відміну від усталеної практики переліку об'єктів культурної спадщини, дозволяють розширити коло предметів та нематеріальних об'єктів, що можуть підпадати під захист;

10. Підходи до трактування поняття «контрабанда» з урахуванням особливостей збройного конфлікту, що надалі знайшло відображення в запропонованих змінах примітки до статті 201 КК України;

11. Знання про сутність та види воєнних злочинів, зокрема розкрадання майна, що належить українському народові, а також вимоги міжнародного законодавства щодо караності певних діянь, що посягають на культурні цінності під час збройного конфлікту.

Набули подальшого розвитку:

12. Ідея про необхідність внесення змін до законодавства про захист культурних цінностей, а саме: конкретизації поняття «культурні цінності»; створення правових передумов належному обліку культурних цінностей; підготовка міжвідомчих актів щодо пакування та евакуації культурних цінностей у разі загрози збройного конфлікту.

13. Обставини відсутності належного правового регулювання крадіжки предметів культури, а саме кваліфікація крадіжки родових предметів прирівнюється до крадіжки унікальних невідтворюваних предметів мистецтва та історії, а також правова невизначеність у зіставленні статей 185 та 438 Кримінального кодексу України при кваліфікації крадіжок культурних цінностей в умовах війни. На основі законодавства та судової практики зарубіжних держав запропонована форма окремого правового регулювання протиправної крадіжки культурних цінностей, що передбачає внесення змін до чинного КК України.

14. Дослідження практики зарубіжних держав щодо превенції кримінально протиправних діянь проти культурних цінностей під час збройних дій, на основі чого запропоновано здійснити відповідні зміни до чинного українського законодавства.

15. Положення про міжнародне співробітництво України в контексті захисту національних культурних цінностей під час збройного конфлікту та в мирний час, а також позиція щодо реституції таких цінностей.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що висновки і рекомендації, наведені в дисертації, можуть бути використані у: *науково-дослідній сфері*—для поглиблення знань про сутність таких воєнних

злочинів, як: посягання на культурні цінності, їхньої правової регламентації та векторів розвитку правозастосовної практики у цій сфері; *правотворчості*, а саме: як теоретико-правове підґрунтя для удосконалення кримінального законодавства про відповідальність за посягання на культурні цінності під час збройного конфлікту та підвищення рівня правової узгодженості норм чинного КК України; *правозастосовній діяльності*—в діяльності судових і правоохоронних органів щодо кваліфікації кримінальних правопорушень проти культурної спадщини, включно з розслідуванням воєнних протиправних діянь, пов'язаних із крадіжками чи знищенням культурних цінностей, а також у діяльності центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері культури для формування політик щодо обліку та збереження культурної спадщини, звітів до міжнародних організацій, підготовки позицій для міжурядових перемовин тощо; *навчальному процесі*—під час викладання дисципліни «Кримінальне право» в юридичних закладах освіти.

Особистий внесок здобувача. Викладені у дисертації положення, що становлять новизну роботи, розроблені автором особисто. Усі сформульовані наукові ідеї та положення є авторськими. Особистий внесок дисертантки у науковій статті опублікованій у співавторстві з Н. М. Плисюк становить 50 %.

Апробація матеріалів дисертації. Основні положення дисертаційної роботи оприлюднені на всеукраїнських науково-практичних конференціях, зокрема: Міжнародна науково-практична конференція «Засади функціонування кримінальної юстиції» (м. Хмельницький, 14 травня 2021 року); XXV щорічна звітна наукова конференція науково-педагогічних працівників, докторантів та аспірантів «Управлінські та правові засади забезпечення розвитку України як європейської держави» (м. Хмельницький, 18 лютого 2021 року); Міжнародна науково-практична конференція «Теоретико-прикладні проблеми юридичної науки на сучасному етапі реформування кримінальної юстиції (присвячена пам'яті В.П. Колгана)» (м. Хмельницький, 27 травня 2022 року); Міжнародна науково-практична конференція «Теоретико-прикладні проблеми юридичної науки на сучасному етапі реформування кримінальної юстиції» (м. Хмельницький, 10 травня 2024 року); Всеукраїнська науково-практична конференція з міжнародною участю «Національна безпека в умовах війни, післявоєнної відбудови та глобальних викликів XXI століття» (м. Житомир, 12-13 грудня 2024 року); XXIX щорічна звітна наукова конференція науково-педагогічних працівників, докторантів та аспірантів «Управлінські та правові засади забезпечення розвитку України як європейської держави» (м. Хмельницький, 27 березня 2025 року); круглий стіл «Національна безпека України: виклики та реалії сьогодення» (м. Вінниця, 31 жовтня 2025 року). Крім цього, було здійснено Подання пропозицій до нового Кримінального кодексу України (через портал <https://newcriminalcode.org.ua/suggest>) щодо встановлення кримінальної відповідальності за низку правопорушень щодо культурних цінностей у разі збройного конфлікту (зміни до розділу 9.1. Проекту) (травень 2024 року).

Публікації. Основні теоретичні положення, висновки і практичні результати, отримані в процесі роботи над дисертацією, опубліковано в 4 наукових статтях у фахових наукових виданнях України, а також у 7 тезах доповідей на науково-практичних конференціях.

Список опублікованих праць за темою дисертації:

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1. Голуб А.Є., Плисюк Н.М. Посягання на культурні цінності на окупованих територіях України в контексті міжнародних злочинів. *Університетські наукові записки*. 2020. №3-4 (75-76). С. 311-317 (особ. Внесок – 50%).

URL: https://unz.univer.km.ua/article/view/75-76_313-319

DOI: 10.37491/UNZ.75-76.32

2. Голуб А.Є. До питання правової категорії «культурні цінності» в контексті кримінальної відповідальності за посягання на них в умовах збройного конфлікту. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*, 2025. Серія Право. Випуск 87. Частина 3. С. 269-275.

URL: <http://visnyk-pravo.uzhnu.edu.ua/article/view/325240>

DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.87.3.40>

3. Голуб А.Є. Компаративний аналіз практики іноземних держав стосовно кримінальної відповідальності за пошкодження чи знищення культурних цінностей під час збройного конфлікту. *Економіка. Фінанси. Право*. 2025. № 6. С. 60-64.

URL: <http://efp.in.ua/uk/journal-article/1656>

DOI: <https://doi.org/10.37634/efp.2025.6.13>

4. Голуб А.Є. До питання додаткової криміналізації деяких злочинних діянь у зв'язку з ратифікацією Нікосійської конвенції. *Наукові перспективи*. № 5 (59). 2025. С. 1087-1095.

URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/np/article/view/24662>

DOI: [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2025-5\(59\)-1087-1095](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2025-5(59)-1087-1095)

які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

5. Голуб А.Є. До питання правового регулювання незаконного поводження з культурними цінностями на тимчасово окупованих територіях. Засади функціонування кримінальної юстиції. Збірник тез Міжнародної науково-практичної конференції (м. Хмельницький, 14 травня 2021 року). Хмельницький: Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, 2021. С. 7-9.

6. Голуб А.Є. Правове регулювання захисту культурних цінностей від протиправних посягань в умовах збройного конфлікту. XXV щорічна звітна наукова конференція науково-педагогічних працівників, докторантів та аспірантів «Управлінські та правові засади забезпечення розвитку України як європейської держави» (м. Хмельницький, 18 лютого 2021 року). Хмельницький:

Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, 2021. С. 86-88.

7. Голуб А.Є. Правове регулювання захисту культурних цінностей під час збройного конфлікту за міжнародним та вітчизняним законодавством. Теоретико-прикладні проблеми юридичної науки на сучасному етапі реформування кримінальної юстиції (пам'яті В.П. Колгана). *Збірник тез Міжнародної науково-практичної конференції (м. Хмельницький, 27 травня 2022 року)*. Хмельницький: Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, 2022. С. 11-13.

8. Голуб А.Є. До питання воєнної необхідності в контексті захисту культурних цінностей під час збройного конфлікту. Міжнародна науково-практична конференція «Теоретико-прикладні проблеми юридичної науки на сучасному етапі реформування кримінальної юстиції» (м. Хмельницький, 10 травня 2024 року). Хмельницький: Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, 2024. С. 11-13.

9. Голуб А.Є. До питання криміналізації діянь, пов'язаних із посяганням на культурні цінності в умовах збройного конфлікту: причини та передумови. ХХІХ щорічна звітна наукова конференція науково-педагогічних працівників, докторантів та аспірантів «Управлінські та правові засади забезпечення розвитку України як європейської держави» (м. Хмельницький, 27 березня 2025 року). Хмельницький: Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, 2025. С. 32-34.

10. Голуб А.Є. Пошкодження та знищення культурних цінностей як виклик для України в умовах воєнного стану: Національна безпека в умовах війни, післявоєнної відбудови та глобальних викликів ХХІ століття. *Збірник тез доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю* (м. Житомир, 12-13 грудня 2024 року). Житомир: Житомирська політехніка, 2024. С. 302-306.

11. Голуб А.Є. Проблеми правового захисту культурних цінностей під час збройного конфлікту. Національна безпека України: виклики та реалії сьогодення: тези доп. учасників круглого столу (м. Вінниця, 31 жовтня 2025 р.): у 2 ч. / МВС України; Харків. нац. ун-т внутр. справ; Нац. акад. правових наук України. Вінниця: ХНУВС, 2025. Ч. II. С. 21-22.

Оцінка мови та стилю дисертації. Дисертація написана грамотною українською мовою, стиль викладення матеріалу відповідає прийнятому в науковій літературі.

Дані про відсутність текстових запозичень та порушень академічної доброчесності (академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації, фальсифікації). Під час виконання дисертаційного дослідження аспірантка дотримувалася основних засад академічної доброчесності, які закріплено у п. 2.3.3 Кодексу академічної доброчесності Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова, а саме: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного й підсумкового контролю результатів

навчання (до осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їх індивідуальних потреб і можливостей); посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації; інші дії, які сприяють забезпеченню довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень.

Відповідність дисертації науковій спеціальності. Дисертаційна робота Голуб Анни Євгеніївни на тему «Правове регулювання захисту культурних цінностей під час збройного конфлікту за кримінальним правом України» відповідає галузі знань 08 Право спеціальності 081 Право.

Рекомендація дисертації до захисту. Дисертаційна робота Голуб Анни Євгеніївни є першим у комплексним дослідження захисту культурних цінностей під час збройного конфлікту за кримінальним правом України. Водночас, дисертації притаманні окремі дискусійні моменти. Щодо неї може бути висловлено окремі зауваження, які, однак, не впливають на якість розкриття теми роботи та загальну позитивну оцінку.

Дисертація Голуб Анни Євгеніївни на тему «Правове регулювання захисту культурних цінностей під час збройного конфлікту за кримінальним правом України» відповідає вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (зі змінами і доповненнями від 03 квітня 2019 року № 283), пунктам 6, 7, 8, 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, та може бути рекомендована до захисту в разовій спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 081 Право.

УХВАЛЕНО:

1. Затвердити висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертаційного дослідження Голуб Анни Євгеніївни «Правове регулювання захисту культурних цінностей під час збройного конфлікту за кримінальним правом України», поданого на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 Право у галузі знань 08 Право.

2. Констатувати, що за актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною цінністю здобутих результатів дисертація Голуб Анни Євгеніївни «Правове регулювання захисту культурних цінностей під час збройного конфлікту за кримінальним правом України» відповідає спеціальності 081 Право та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня

доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (зі змінами і доповненнями від 03 квітня 2019 року № 283), пунктам 6, 7, 8, 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44.

3. Рекомендувати дисертацію Голуб Анни Євгеніївни «Правове регулювання захисту культурних цінностей під час збройного конфлікту за кримінальним правом України» до захисту на здобуття ступеня доктора філософії у разовій спеціалізованій раді за спеціальністю 081 Право.

Професорсько-викладацький склад кафедри кримінального права та процесу проголосував:

«за» - 15; «проти» - 0; «утримались» - 0.

Головуючий на засіданні:

кандидат юридичних наук,
професор, завідувач кафедри
кримінального права та процесу
Хмельницького університету
управління та права
імені Леоніда Юзькова

Сергій КРУШИНСЬКИЙ

Сергій Крушинського
Олександр Коваль